

HIILESTÄ KIINNI -kehittämishankkeet, kolmas hankehaku

Osaaminen, koulutus,
neuvonta ja viestintä

HANKEHAKU 4.4. -28.4.2023

**Nappaa
hiilestä
kiinni**

MAANKÄYTTÖSEKTORIN
ILMASTORATKAISUT

#hiilestäkiinni

HIILESTÄ KIINNI

-kehittämishankkeet, kolmas hankehaku

Osaaminen, koulutus, neuvonta ja viestintä | Hankehaku 4.4. –28.4.2023

Sisällys

1. HANKEHAUN TAUSTA JA TAVOITTEET	3
Tausta.....	3
Rahoitettavat hankkeet.....	3
Valtioneuvoston asetus 5/2021.....	4
Hankkeiden kesto.....	4
2. HAKEMUKSEN JÄTTÄMINEN JA TARVITTAVAT LIITTEET.....	5
3. LISÄTIETOJA.....	5
4. HANKEHAUN TEEMAT.....	6
Teema 1 Opetusmaatilojen ja -metsien toiminnan kehittämishankkeet	6
Tukitasot teemassa 1.....	7
Teemaan 1 liittyvää tausta-aineistoa	7
Teema 2 Maatalousneuvojen ja maatalousyrittäjien	
kestävyys-, talous- ja johtamisosaamisen täydennyskoulutusohjelma.....	7
Tukitasot teemassa 2.....	8
Teemaan 2 liittyvää tausta-aineistoa.....	8
Teema 3 Maa- ja metsätalouden ja muun maankäytön	9
ilmastotieto käyttöön – viestintä-, neuvonta ja tiedon jalkautushankkeet.....	9
Aktivointi ilmastokestävään metsänhoitoon.....	9
Tukitasot teemassa 3.....	10
Teema 4 Puurakentaminen ja puutuotteet hiilivarastoina - oppimateriaalit ja koulutus	10
Hiilijalanjäljen ja hiilikädenjäljen (ilmastoselvityksen) laskenta hankinnoissa	
tai rakentamisen ohjauksessa -koulutus.....	10
Puurakennukset ja puutuotteet hiilivarastona -oppimateriaalia kouluille ja oppilaitoksille.....	11
Tukitasot teemassa 4	11
Teema 5 Selvitykset	11
Turvepeltojen käytön tiekartta.....	11
Selvitys puun käytön mahdollisuuksista kevyenliikenteen,	
retkeily- ja ulkoilureittien sekä liikunta- ja matkailukohteiden siltaratkaisuihin	13
Tukitasot teemassa 5.....	13
5. YLEINEN HAKUOHJE	14
5.1 Taustalla oleva lainsäädäntö.....	14
5.2 Yleiset edellytykset rahoittamiselle	14
5.3 Edellytykset hakijalle	15
5.4 Minkälaiseen toimintaan avustusta voi hakea?	15
5.4.1 Yrityksille myönnettävään valtiontukeen liittyvät erityisehdot	15
5.4.2 Määritelmät.....	15
5.5 Avustuksen myöntäminen ja hyväksyttävät kustannukset.....	16
5.5.1 Valtiontuki taloudelliseen toimintaan.....	17
5.5.2 Valtionavustus muuhun kuin taloudelliseen toimintaan.....	19
5.5.3 Hakemusten julkisuus ja tietosuoja	19
5.6 Hakemusten arviointi.....	19
Liite 1. Hankehaun ohje	21
Liite 2. Vaikuttavuuspolulle sijoittuminen.....	23

1. Hankehaun tausta ja tavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö toteuttaa 4.4.–28.4.2023 avoimen haun, jonka tavoitteena on edistää [maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa \(MISU\)](#) esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista koulutuksen, osaamisen kehittämisen, neuvonnan ja/tai viestinnän keinoin. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman lisätoimilla tavoitellaan vähintään kolmen miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin vuosittaista nettovaikutusta vuoteen 2035 mennessä. Ilmastosuunnitelma edistää osaltaan Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.

Tausta

Maa- ja metsätalousministeriö on teettänyt selvityksen osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuudesta, joka löytyy [maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilta](#). Selvitys toimii pohjana nyt käynnistettävälle haulle ja haettavat teemat pääsääntöisesti pohjautuvat raportin suosituksiin. Selvityksen tavoitteena oli saada kokonaiskuva ja tehdä toimenpide-ehdotukset siitä, kuinka maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman mukaisia ja siihen liittyviä toimenpiteitä edistetään erityisesti luonnonvara-alalla koulutuksen, osaamisen kehittämisen ja neuvonnan keinoin. Tarkasteltavina olivat tutkintoon johtava koulutus tutkintojen perusteissa ja opetussuunnitelmissa (toinen aste, AMK, yliopisto), opettajien täydennyskoulutus, oppimateriaalit, neuvonta ja ammatillinen täydennyskoulutus. Tuloksena syntyi raportti, jossa selvitetään luonnonvara-alan koulutuksen keskeinen sisältö suhteessa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman osaamisvaateisiin, sekä suositukset ja arvio resurssien kohdentamisesta koulutukseen, opetukseen ja opetusmateriaalin tuottamiseen. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö teetti Luonnonvarakeskuksella selvityksen osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuudesta ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta. Selvitys tuotti joukon suosituksia nyt käynnistettävälle haulle, ja vahvisti sopeutumisnäkökulman näkymistä haussa.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö teetti Hiilestä kiinni -kehittämishankkeille vaikuttavuusarvioinnin, jonka toteutti Gaia Consulting Oy ja Pellervon taloustutkimus PTT yhdessä vuosina 2022–2023. Hankkeessa Hiilestä kiinni -kehittämishankkeiden arviointia varten kehitettiin uusi vaikuttavuuspolkumalli, joka kuvaa sitä, miten kaukana konkreettisen ilmastovaikutuksen toteutumisesta hankkeet ovat. Vaikuttavuuspolkumalli on esitetty tarkemmin liitteessä 2. Tässä haussa etsitään pääsääntöisesti hankkeita, jotka sijoittuvat vaikuttavuuspolun loppupäähän. Vaikuttavuusarvioinnin pohjalta havaittuja keskeisiä hankkeiden onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä olivat mm. seuraavat:

- Hankkeella oli selkeä ongelma, joka haluttiin ratkaista, minkä lisäksi toteuttajaryhmällä oli vahva motivaatio sekä insentiivi onnistua ja saavuttaa tavoitteet.
- Hankkeilla oli selkeä kohderyhmä ja pilottijoukko.
- Hankekonsortion välinen yhteistyö oli toimivaa ja vastuut sekä roolit olivat jaettu selkeästi partnerien kesken.
- Mukana oli monia vaikuttavuuspolun kohtia, ja hankkeiden käytäntöön viemistä oli suunniteltu esimerkiksi tulevien käyttäjien tai yrityskumppanien kanssa.
- Hanke oli käytännönläheinen ja sovelluskohteet olivat jo tiedossa.
- Sidosryhmäyhteistyö hankkeen aikana sekä erityisesti hankkeen kohderyhmille kohdennettu viestintä oli aktiivista.

Rahoitettavat hankkeet

Hausta rahoitetaan hankkeita, jotka jalkauttavat käynnissä olevien tai päättyneiden Hiilestä kiinni hankkeiden tuloksia ja/tai edistävät maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamista koulutuksen, osaamisen kehittämisen, neuvonnan ja/tai viestinnän keinoin. Haettavat teemat on kuvattu kappaleessa 4. Mukana on myös muutama selvitys. Ministeriö varaa oikeuden olla rahoittamatta yhtään hanketta.

Hankkeissa tuotettavien materiaalien ja julkaisujen tulee olla julkisesti kaikkien saatavilla. Hankkeita suunniteltaessa tulee huomioida muut Hiilestä kiinni -hankkeet ja välttää päällekkäistä toimintaa. Jo hankkeen suunnitteluvaiheessa tulee ottaa mukaan relevantit sidosryhmät, kuten maa- ja metsätalouslyrittäjät sekä muut sektorin toimijat. Hankesuunnitelmassa tulee huomioida maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet sekä osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuudesta tehdyn selvityksen sisältö ja suositukset soveltuvilta osin.

Käynnistyneet ja päättyneet Hiilestä kiinni -hankkeet löytyvät [maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilta](#).

Valtioneuvoston asetus 5/2021

Valitut hankkeet rahoitetaan momentilta 30.40.22. Määrärahalla rahoitettavien hankkeiden tulee noudattaa [valtioneuvoston asetuksen 5/2021](#) 3§:ssä olevia määrärahan käytön tavoitteita eli niiden tulee

- ylläpitää ja vahvistaa maankäyttösektorin hiilinieluja ja -varastoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä,
- vähentää kasvihuonekaasupäästöjä maankäyttösektorilla,
- edistää maa- ja metsätalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen ja/tai
- tuottaa tietoa ilmastotoimien tueksi ja edistää kyseisen tiedon käyttöä.

Hankkeilla tuetaan osaltaan Suomen 2035 hiilineutraaliustavoitteen toteutumista sekä edistetään kestävyyttä maa- ja metsätaloudessa. Lisäksi rahoitettavissa hankkeissa tehtävien toimenpiteiden tulee noudattaa asetuksen §6, jonka mukaan määrärahaa saa käyttää 3 §:n mukaisiin tavoitteisiin liittyviin seuraaviin toimenpiteisiin:

1. maankäyttösektorin tutkimus, kehittäminen ja innovaatiotoiminta;
2. maankäyttösektorin tietopohjan vahvistaminen, tietojärjestelmien ja tietotuotteiden kehittäminen;
3. ilmastokestävään maatalouteen liittyvät kehittämistoimet:
 - a. turvepeltojen käyttö ja hoito,
 - b. vesitalouden hallinta, maaperän kasvukunto, viljelyn monipuolistaminen ja viljelykierrot,
 - c. maaperän hiilensidonnan ja hiilen varastoinnin edistäminen,
 - d. maatalouden ilmastonmuutoksen sopeutumisen edistäminen;
4. ilmastokestävään metsätalouteen liittyvät kehittämistoimet:
 - a. metsien hiilinielujen ja -varastojen vahvistaminen edistämällä metsien kasvukykyä ja terveyttä (kangas- ja turvemaat) ilmastokestävällä metsien hoidolla ja käytöllä,
 - b. pitkäikäisten hiilenvarastoina toimivien puutuotteiden valmistuksen ja käytön edistäminen, tutkimus ja tuotekehitys sekä metsätalouden sivuvirtojen hyödyntäminen (fossiilisten resurssien substituutiovaikutukset),
 - c. metsätalouden ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen;
5. maankäytön muutoksiin liittyvät kehittämistoimet:
 - a. metsitykseen liittyvät tukitoimet,
 - b. metsäkadon ehkäisyyn liittyvät toimet;
 - c. toimenpiteet pellonraivaamisen vähentämiseksi;
6. monitavoitteisten kosteikkojen edistäminen;
7. monimuotoisuus- ja ilmastotoimenpiteiden yhteensovittamiseen liittyvät toimet;
8. maankäyttösektorin hiilikorvaus- ja kauppajärjestelmien tutkimus, kokeilut ja tietopohjan parantaminen;
9. maankäyttösektorin politiikkavalmistelu;
10. päästöjen ja nielujen raportoinnin, laskennan ja tietopohjan luotettavuuden parantaminen;
11. ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen (SopS 61/1994), Pariisin sopimuksen (SopS 75–76/2016) ja Euroopan unionin ilmastopolitiikan tavoitteisiin liittyvät tehtävät sekä muuhun kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät tehtävät;
12. muut vastaavat 3 §:n tavoitteita edistävät toimenpiteet.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää 1 momentissa lueteltuihin toimenpiteisiin liittyvään koordinaatioon, viestintään ja vuorovaikutukseen, tietämyksen siirtoon, neuvontaan ja koulutukseen.

Hankkeiden kesto

Hankkeet voivat alkaa aikaisintaan 1.7.2023 ja niiden tulee päättyä viimeistään syyskuun 2024 loppuun mennessä. Maa- ja metsätalousministeriön rahoitusosuuden tulee olla laskutettu ja raportoitu viimeistään 31.10.2024 mennessä, jollei rahoituspäätöksessä toisin mainita.

Rahoitettavien hankkeiden valinta perustuu kokonaisharkintaan ja arviointiin hankkeen odotetusta vaikuttavuudesta määrärahan käytön tavoitteisiin pääsemiseksi sekä hankkeen kustannustehokkuuteen, laatuun ja toteuttamiskelpoisuuteen. Arviointikriteerit on kuvattu kohdassa hakemusten arviointi.

Päätökset tehdään hakuajan päätyttyä ja niistä tiedotetaan erikseen. Maa- ja metsätalousministeriö on yhteydessä hakijaan ennen päätöksentekoa, jos hakemuksen käsittely sitä edellyttää.

2. Hakemuksen jättäminen ja tarvittavat liitteet

Hakemus on jätettävä maa- ja metsätalousministeriön sähköiseen hakujärjestelmään 28.4.2023 klo 16.15 mennessä. Vain määräaikaan mennessä hakemusjärjestelmässä jätetyt hakemukset huomioidaan haussa.

Rahoitusta haetaan täyttämällä sähköinen rahoitushakemuslomake maa- ja metsätalousministeriön hakujärjestelmässä. Mikäli kyseessä on usean organisaation konsortiohakemus, hakemuksen jättää vain päähakija. Hakemusta tehtäessä valitaan hakukortti Hiilestä kiinni -kehittämishankkehaku, kierros 3. Hakemukseen tulee merkitä suoritusluvan antaja, jonka suostumus hakemuksen jättämiseen tulee tarvittaessa olla todennettavissa. Hakemukset voi jättää suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Hakemusta voi muokata siihen asti, kunnes se lähetetään.

[Linkki maa- ja metsätalousministeriön sähköiseen hakujärjestelmään](#)

Hakemukseen liitetään PDF-tiedostoina:

- Hankesuunnitelma, enintään 10 sivua. Hakuilmoituksen liitteessä 1 on esitetty tarkemmat ohjeet hankesuunnitelman kirjoittamiseen.
- Hankkeen budjetti rahoituslähteineen. Budjettitaulukkoon tulee merkitä tieto kunkin toimijan osalta siitä, ovatko he ALV-velvollisia sekä esittää yleiskustannuskerroin. Yleiskustannuskerroin on ilmoitettava hakemuksessa toimijakohtaisesti ja sen laskentaperuste on toimitettava ministeriölle pyydettyäessä. Budjetit tehdään kokonaiskustannusmallin mukaan. Mikäli toimijalla ei ole kokonaiskustannusmallia käytössä (ei laskennallisia kertoimia), sovelletaan lisäkustannusmallia. Lisäkustannuksilla tarkoitetaan projektista aiheutuvia välittömiä lisäkustannuksia.
- Jos kyseessä on useamman organisaation toteuttama hanke, tulee kaikkien konsortion jäsenten toimittaa hakemuksen liitteenä osapuolten allekirjoittama todistus hankkeeseen osallistumisesta tai vaihtoehtoisesti aiesopimus hankkeeseen osallistumisesta. Sopimus-pohja voi olla vapaamuotoinen.

3. Lisätietoja

Hakuihin liittyviä kysymyksiä voi esittää sähköpostitse 14.4.2023 saakka, osoitteeseen: ilmastoratkaisut.mmm@gov.fi

Vastaukset kysymyksiin julkaistaan [maa- ja metsätalousministeriön verkkosivustolla](#) viimeistään 21.4.2021. Kysymyksiin ei vastata puhelimitse tai henkilökohtaisilla sähköposteilla.

Keskiviikkona 12.4. klo 9.30-10.30 järjestetään infotilaisuus hakijoille. Ilmoittaudu tilaisuuteen [tästä linkistä](#).

4. Hankehaun teemat

TEEMA 1

Opetusmaatilojen ja -metsien toiminnan kehittämisohjelma

Opetusmaatilat ja -metsät ovat monipuolisia oman alueensa opetuksen näyteikkunoita. Ne toimivat ammatillisen koulutuksen oppimisympäristöinä ja ovat välttämättömiä ensimmäisinä työssäoppimispaikkoina ennen maatilayrityksiin siirtymistä. Ne palvelevat myös soveltavaa tutkimusta, maa- ja metsänomistajien elinikäistä oppimista ja soveltuvat erinomaisesti uuden teknologian testausalustaksi. Tällä hetkellä osa opetusmaatiloista palvelee vain opetusta, tai tutkijat ja muut mahdolliset yhteistyökumppanit tuntevat ne huonosti. Opetusmaatilat soveltuvat living lab tai lighthouse ympäristöiksi, jotka tukevat maatalouselinkeinon ja teknologia-alan tarpeista lähtevää tutkimusta, neuvontaa, innovointia sekä pilotointia. Lisäksi maatiloilla toteutettava tutkimusyhteistyö on tärkeää suomalaisten toimijoiden kansainvälisissä hankerahoitushauissa, joissa usein edellytetään alkutuotannon yrittäjien sitoutumista hankkeen toimintaan

Opetustiloilla voidaan tukea opiskelijoiden ja maatalousyrittäjien taitoja ja suunnitelmallisuutta soveltamalla kestävyystoimet paikkakohtaisiin olosuhteisiin ja osaksi kokonaisvaltaista tilanpitoa. Tähän auttaisi esimerkiksi laajempi uusien ratkaisujen konkreettinen pilotointi opetustiloilla ja -metsissä tai muilla koalueilla, joissa muut maan- tai metsänomistajat voisivat vieraila katsomassa, miten toimi on onnistunut, jolloin heidän olisi helpompi tehdä päätöksiä myös omia maa- tai metsäalueitaan koskien.

Opetusmaatiloilla kehitetään ilmastonmuutoksen hillintää ja ilmastonmuutokseen sopeutumista vahvistavia viljely- ja metsänhoitomenetelmiä, esimerkiksi sopeutumista ilmastonmuutoksen myötä muuttuviin vesioloihin. Keskeisiä kestävyttä edistäviä toimia voivat olla esimerkiksi vesitalouden hallinta tai kivennäismaa- tai turvepeltojen- ja metsien erityiskysymykset. Ilmastovaikutteisten keinojen opetukseen kytketään ilmastotoimien monihyötyisyys eri näkökulmista, esimerkiksi viljelyvarmuuden ja satotasojen parantaminen ottaen huomioon muuttuva ilmasto, ravinteiden kierrätys sekä muu maatalouden materiaali- ja energiatehokkuus, vesistövaikutusten hallinta ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen.

Hankkeessa käynnistetään opetusmaatilojen toiminnan valtakunnallinen kehittämisohjelma. Hankkeella edistetään luonnonvara-alan opetusmaatilojen, puutarhojen ja metsien profiloimista monihyötyisten ilmastotoimien oppimisympäristöiksi sekä tieteelliselle ja soveltavalle tutkimukselle hyödyllisiksi demonstraatioalustoiksi.

Valtakunnallisen yhteishankkeen tavoitteena on kirkastaa opetusmaatilojen profiloituminen, viestiä siitä ja koota opetusmaatilojen tiedot AgriHubin alustalle. Hankkeessa kullekin opetusmaatilalle valitaan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman osaamistavoitteita vahvistavat kokeilutoiminnan painopisteet. Painopisteet voivat myös edistää keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU), ilmasto- ja energiastrategian sekä kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman maa- ja metsätalouden ilmastokestävyteen liittyviä tavoitteita.

Hankkeen tavoitteena on kehittää ammatillisen opetuksen kestävyysosaamista luonnonvara-alalla, tehdä opetusmaatilojen, -puutarhojen ja -metsien kestävyysprofiilit tunnetuksi ja näkyväksi sekä nostaa ne osaksi AgriHubin toimintaa. Vuoden 2021 alussa käynnistynyt AgriHubi on maatalouden osaamisverkosto, joka kokoaa toimijat yhteen maatalo- ja puutarhayrittäjien tueksi. Toimintaa koordinoi Luonnonvarakeskus ja sitä rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö. Maatilayritysten talous- ja johtamisosaaminen, älymaatalouden ratkaisut sekä datavarantojen hyödyntäminen ovat keskeisiä AgriHubi-verkostossa edistettäviä teemoja. AgriHubille on rakennettu verkkopalvelu, johon verkoston toimijat kokoavat uusimman tutkimustiedon sekä tutkimus- ja kehittämistyöhön pohjautuvia ratkaisuja.

Profilointityö tukee oppilaitosten infrastruktuurin hyödyntämistä yritysten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimus- ja tuotekehitystoiminnassa ja vahvistaa niiden tunnettua alueella ja valtakunnallisesti. Hankkeen osana voidaan auttaa opetustiloja tunnistamaan polku tunnustetuksi Living Labiksi.

Osana kehittämisohjelmaa tilojen profiilit esitetään viestinnällisesti korkeatasoisella tavalla (suomi, ruotsi, englanti) AgriHubissa ja oppilaitosten markkinointiin kytkien. Hankkeelle on eduksi jaettu vastuu, ja tavoitteena on kattaa hankkeella kaikki opetustilat- ja metsät. Hankkeen vastuullisia hakijoita voivat olla esimerkiksi ammatilliset opistot tai ammattikorkeakoulut. Hankkeelle tullaan asettamaan ohjausryhmä, johon kutsutaan myös maa- ja metsätalousministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen sekä AgriHubin edustajat.

Teemasta pyritään rahoittamaan yksi koko opetustila- ja metsäverkoston kattava yhteishanke.

Tukitasot teemassa 1

- Valtion virastojen ja tutkimuslaitosten osalta 70 %
- Tuki taloudelliseen toimintaan 50 % suuri, 60 % keskisuuri tai 70 % pieni yritys (kts. PK-yritysten määrittely luvussa 5.4.2)
 - tutkimus ja kehityshankkeisiin myönnettävä tuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 25)
 - koulutustuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 31)
- Neuvontapalveluihin tarkoitettu tuki taloudelliseen toimintaan 100 % (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus artiklat 22 ja 48), kts. erityisehdot hakuohjeen osiosta 5.5.1
- Tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin metsätalosalalla tarkoitettu tuki taloudelliseen toimintaan 100 % (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus artikla 47)
- Muuhun kuin taloudelliseen toimintaan 90 %
- Suomen metsäkeskuksen osalta 100 %

Teemaan 1 liittyvää tausta-aineistoa

[Lue lisää Ruuantuotannon hiili-euro-ohjelmasta \(HERO-ohjelma\).](#)

[Lue lisää Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman \(MISU\) osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuus -selvityksestä.](#)

TEEMA 2

Maatalousneuvojen ja maatalousyrittäjien kestävyys-, talous- ja johtamisosaamisen täydennyskoulutusohjelma

Maa- ja metsätalouden voimakas rakennemuutos yhdistettynä ilmastonmuutoksen kaltaisiin globaaleihin megatrendeihin haastavat alan neuvonta- ja koulutusorganisaatioita vastaamaan elinkeinon muuttuvaan osaamis- ja tietotarpeeseen. Ilmastokestävyuden edistämiseksi välttämätöntä tietopohjaa on vahvistettu lukuisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Keskeistä on ajantasaisen tiedon välittyminen osaksi myös käytännön toimintaa ja käytännön toimijoiden osaamis- ja tietotarpeiden tunnistaminen tutkimustoiminnassa ja neuvojen koulutuksessa.

Opetushallituksen tekemässä ammattialojen osaamistarpeiden kartoituksessa syksyllä 2022 maatalousyrittäjien tärkeimmäksi osaamisen alueeksi muodostui maatalousekonomia, maaperän hoito-osaaminen, hiilensitomien, maa- ja metsätalouden ympäristölainsäädännön ja tukipolitiikkaan liittyvä säätely ja kasvien terveyteen liittyvä osaaminen. Maatalouden asiantuntijoiden osaamistarpeiden kärkeen sijoittuivat maatalouden liiketalous- ja strateginen johtamisosaaminen, automaatio sekä maatalouden ekologian neuvonta ja palveluiden kehittäminen. Ennakointiryhmän täydentävänä havaintona oli lisäksi luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen liittyvä osaaminen. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuuden tueksi laaditussa selvityksessä suositellaankin tilojen kestävyys- ja talous- sekä johtamisosaamisen kehittämistä. Tärkeänä lähtökohtana on tutkimuksen, neuvonnan ja maatalousyrittäjien vuorovaikutuksen ja yhteistyön vahvistaminen.

Teemasta rahoitettavassa hankkeessa tai hankkeissa laaditaan ja toteutetaan täydennyskoulutusohjelma/moduuli, joka vastaa Ruuantuotannon hiili-euro-ohjelmassa (HERO-ohjelma) ja Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuudesta laaditussa selvityksessä vastaaviin talous- ja johtamisosaamisen tarpeisiin maataloilla.

Hankkeessa tutkijat, neuvojat ja/tai koulutuspalveluiden tuottajat ja yrittäjät perehtyvät yhdessä tilojen kestävyys-, talous-, ja johtamisosaamisen haasteisiin käytännön tapausesimerkkien kautta ja niiden ratkaisemiseen hyödyntämällä tutkimustietoa ja ymmärrystä käytännöistä. Hankkeessa tavoitteena on vahvistaa tilojen kestävyysosaamista taloudellisesti kannattavalla tavalla. Tapauksen kautta voidaan perehtyä esimerkiksi:

- Hiilensidonnann ja päästöjen taloudellisen arvon mittaamiseen ja tunnistamiseen tilan näkökulmasta (markkinattomien hyötyjen hinnoittelu),
- pohjaveden pinnan hallinnan hyötyihin ja kustannuksiin,
- vaihtoehtoihin käyttömuotoihin vajaatuottoisille pelloille,
- uusien arvoketjujen rakentaminen esimerkiksi kosteikkoviljelytuotteille,
- muut mahdolliset tilan ilmastokestävyyteen ja kannattavuuteen vaikuttavat tapaukset.

Kohderyhmänä haussa ovat täydennyskoulutusta ja neuvontapalveluita tarjoavat toimijat, esimerkiksi aikuiskoulutusta tarjoavat opistot, ammattikorkeakoulut, neuvontajärjestöt ja yritykset. Hankkeen toteuttaminen edellyttää yhteistyötä esimerkiksi tutkijoiden, eri asteen oppilaitosten, yritysten sekä opetusmaatiloiden kanssa. Hankekumppanit ja koulutuksen kohderyhmä on hyvä kytkeä osaksi hankesuunnitelman valmistelua ja toteutusta.

Teemasta pyritään rahoittamaan 1-3 hanketta.

Tukitasot teemassa 2

- Valtion virastojen ja tutkimuslaitosten osalta 70 %
- Tuki taloudelliseen toimintaan 50 % suuri, 60 % keskisuuri tai 70 % pieni yritys (kts. PK-yritysten määrittely luvussa 5.4.2)
 - tutkimus ja kehityshankkeisiin myönnettävä tuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 25)
 - koulutustuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 31)
- Neuvontapalveluihin tarkoitettu tuki taloudelliseen toimintaan 100 % (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus artiklat 22 ja 48), kts. erityisehdot hakuohjeen osiosta 5.5.1
- Muuhun kuin taloudelliseen toimintaan 90 %
- Suomen metsäkeskuksen osalta 100 %

Teemaan 2 liittyvää tausta-aineistoa

[Lue lisää Ruuantuotannon hiili-euro-ohjelmasta \(HERO-ohjelma\).](#)

[Lue lisää Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman \(MISU\) osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuus -selvityksestä.](#)

TEEMA 3

Maa- ja metsätalouden ja muun maankäytön ilmastotieto käyttöön – viestintä-, neuvonta ja tiedon jalkautushankkeet

Maankäyttösektorin Hiilestä kiinni -ilmastotoimenpiteiden hankekokonaisuudessa ja muissa ajankohtaisissa teemoihin liittyvissä tutkimus- ja kehittämishankkeissa sekä yksityisten toimijoiden voimin on tuotettu monipuolisesti tietoa maankäyttösektorin päästöjen vähentämiseksi, hiilensidonnan lisäämiseksi ja maa- ja metsätalouden ilmastomuutokseen varautumisen ja sopeutumisen vahvistamiseksi.

Maankäyttösektorin osaamis-, koulutus- ja neuvontatarpeet kattavassa selvityksessä tunnistettiin tarve toteuttaa Hiilestä kiinni -hankkeiden tuottamaa tietoa yhteen kokoavia koulutus-, neuvonta- ja viestintähankkeita ja sekä potentiaali hyödyntää opetustiloja- ja metsiä laajemmin oppimisympäristöinä.

Teeman hankkeissa koostetaan pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla toteutettua viestintä-, ja opetus/koulutusmateriaalia (esimerkiksi artikkeleita, tietokortteja, infograafeja, podcasteja, oppaita ja suosituksia lähteineen), jotka perustuvat ajantasaiseen ja uusimpaan jo hankkeissa tuotettuun tietoon. Toimijan edellytetään hallitsevan tieteellisen tiedon koostaminen viestinnälliseen muotoon. Hankkeessa huomioidaan myös tietotarve ruotsiksi ja mahdollisesti muilla kielillä.

Haemme tietoa yhteen kokoavia koulutus- ja viestintähankkeita, tiedon levittämistä ja muokkaamista houkuttelevaan ja informatiiviseen muotoon kohderyhmien (neuvojat, maa- ja metsätalousyrittäjät, opettajat) ulottuville. Haemme hankkeiden toteuttajiksi neuvontajärjestöjä, toimijoita tai konsortioita, joilla on vahva tietopohja ja yhteys viljelijöihin, metsänomistajiin sekä alan oppilaitoksiin. Hankevalmistelussa tulisi huolehtia maa- ja metsätalouden yrittäjien ja oppilaitosten mukaan ottamisesta jo hankkeen suunnitteluvaiheessa, jolloin sitouttamiselle saada vahva alku.

Teemasta voidaan rahoittaa useita, eri kokoisia hankkeita liittyen esimerkiksi seuraaviin aihealueisiin:

- Erilaiset metsäkadon ehkäisyä edistävät toimet.
- Turvepeltojen ilmastokestävä käyttö ja ilmastokosteikkojen perustaminen.
- Suometsien ilmastokestävä hoito ja käyttö.
- Metsien kasvun ja hyvän terveydentilan ylläpitäminen sekä metsätuhojen torjunta, erityisesti kirjanpainajatuhojen hallinta ja niiden ehkäiseminen.
- Ilmastomuutoksen hillintää, ilmastomuutokseen sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuutta vahvistavien toimien välisten kytkentöjen integrointi osaksi neuvonta- ja muiden organisaatioiden ja järjestöjen toimintaa (esim. Proagria, SLF, metsänhoitoyhdistykset, paliskuntain yhdistys, kalatalouden keskusliitto).
- Aktivointi ilmastokestävään metsänhoitoon, jonka tarkempi kuvaus löytyy alta.

Aktivointi ilmastokestävään metsänhoitoon

Metsät peittävät yli 75 prosenttia Suomen maa-alasta ja ne ovat siksi keskeisessä roolissa ilmastomuutoksen torjunnassa ja ilmastomuutokseen sopeutumisessa. Metsät ja maaperä sitovat ilmakehästä hiilidioksidia ja varastoivat sitä hiilenä luontaisessa prosessissa. Metsämaiden hiilinielujen ja -varastojen kehittymiseen ja sitä kautta koko metsäsektorin ilmastovaikutuksiin voidaan merkittävästi vaikuttaa metsien hoidon ja käytön ratkaisuilla.

Metsien hiilinieluja pyritään säilyttämään ja kasvattamaan muun muassa huolehtimalla metsien kasvukyvystä ja terveydestä, ehkäisemällä metsäkatoa sekä metsittämällä joutoalueita. Suometsien rooli hiilivarastona on merkittävä, mutta ne voivat olla myös merkittävä päästöjen lähde. Ilmastomuutoksen hillinnän kannalta tärkeää on hiilinielujen kasvattamisen lisäksi niiden säilymisen turvaaminen, sillä metsien terveyteen kohdistuvat riskit lisääntyvät ilmaston lämmetessä.

Haemme ilmastoviisaan metsänhoidon sekä metsien kasvun ja hiilensidonnan lisäämisen

mahdollisuuksista laajasti ja tietopohjaisesti viestiviä hankkeita. Viestinnän kohteena voi olla suuri yleisö tai yksittäinen maanomistaja. Viestinnän tavoitteena on tuoda esiin metsänhoidon mahdollisuuksia hiilinielujen vahvistamisessa sekä tuoda monikanavaisesti tietoa suurelle yleisölle sekä metsänomistajille itselleen toimien hyödyistä. Hankkeiden avulla lisätään tietoisuutta ilmastokestävästä metsien hoidosta ja edistetään konkreettisia metsän kasvua lisääviä toimenpiteitä. Haemme hankkeiden toteuttajiksi metsäalan toimijoita sekä viestinnän ammattilaisia, joilla on metsäalan tuntemusta. Hankkeen toteuttaja voi olla myös konsortio ja sen suunnitteluun ja soveltuvilta osin toteutukseen tulee ottaa kohderyhmälähtöisyyden ja tarkoituksenmukaisuuden sekä vaikuttavuuden varmistamiseksi mukaan relevantit sidosryhmät sekä tiedon loppukäyttäjät.

Tässä haetaan mittavaa, valtakunnallista hanketta. Lisäksi on mahdollista rahoittaa yksittäisiä teemaan liittyviä toimia.

Tukitasot teemassa 3

- Valtion virastojen ja tutkimuslaitosten osalta 70 %
- Tuki taloudelliseen toimintaan 50 % suuri, 60 % keskisuuri tai 70 % pieni yritys (kts. PK-yrityksen määrittely luvussa 5.4.2)
 - tutkimus ja kehityshankkeisiin myönnettävä tuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 25)
 - koulutustuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 31)
- Neuvontapalveluihin tarkoitettu tuki taloudelliseen toimintaan 100 % (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus artiklat 22 ja 48), kts. erityisehdot hakuohjeen osiosta 5.5.1
- Tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin metsätalouselialalla tarkoitettu tuki taloudelliseen toimintaan 100 % (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus artikla 47)
- Muuhun kuin taloudelliseen toimintaan 90 %
- Suomen metsäkeskuksen osalta 100 %

TEEMA 4

Puurakentaminen ja puutuotteet hiilivarastoina - oppimateriaalit ja koulutus

Hiilijalanjäljen ja hiilikädenjäljen (ilmastoselvityksen) laskenta hankinnoissa tai rakentamisen ohjauksessa -koulutus

Hiilijalanjäljen ja hiilikädenjäljen laskennan koulutus -hankkeessa tarjotaan koulutusta erityisesti kuntatoimijoille. Hanke koostuu pilottiosuudesta sekä koulutusosuudesta. Hiilijalanjäljen ja hiilikädenjäljen (ilmastoselvityksen) laskenta tulee toteuttaa [ympäristöministeriön laskentamenetelmällä](#). Pilottiosuudessa lasketaan esimerkkeinä joidenkin julkisten rakennusten hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Laskennan toteuttajalla tulee olla erityisosaamista LCA-laskentojen toteuttamisesta. Laskettavaksi esitettävien kohteiden tulee olla etupäässä suunnitteluvaiheessa olevia kohteita. Olennaista on havaita niitä vaikuttavia tekijöitä, joita voidaan ohjata hankinnalla ja mitkä ovat niiden suuruusluokat. Hankkeen toisessa vaiheessa tulee toteuttaa koulutusta kuntatoimijoille laskennasta pilottivaiheessa laadittujen laskentaesimerkkien pohjalta. Toteutettavien koulutusten tulee olla avoimia.

Aiheesta rahoitetaan yksi hanke enintään 100 000 eurolla. Hiilijalanjälkilaskentatavan kuvaus ja toteuttaja tulee esittää jo hakemuksessa.

Puurakennukset ja puutuotteet hiilivarastona -oppimateriaalia kouluille ja oppilaitoksille

Hankkeiden tavoitteena on lisätä puurakennukset ja puutuotteet hiilivarastona -teemaan liittyvää osaamista ja ymmärrystä eri koulutusasteilla. Rahoitusta kohdennetaan erityisesti puurakentamista tai puutuotteita käsitelleissä hankkeissa tuotetun aineiston jatkokehittämiseen opetuksessa käytettävään muotoon, eli tavoitteena on edistää aiemmin toteutettujen hankkeiden tuloksena syntyneiden materiaalien työstämistä oppimateriaaliksi. Aineistot tulee suunnata yläkoululaisille, lukiolaisille tai ammatitopiskelijoille. Aineistot tulee asettaa julkisesti saataville. Tuotettavat materiaalit voivat olla esimerkiksi sähköisiä tai painettuja julkaisuja, videoita tai oppimisympäristöjä. Uusien verkkosivujen laatimista tai olemassa olevien verkkosivujen ylläpitoa ei rahoiteta. Oppimateriaalin kohderyhmä ja materiaalin tuleva sijoituspaikka ja ylläpitosuunnitelma tulee kuvata hakemuksessa.

Aiheesta rahoitetaan enintään viisi hanketta, enintään 20 000 euroa per hanke.

Tukitasot teemassa 4

- Valtion virastojen ja tutkimuslaitosten osalta 70 %
- Tuki taloudelliseen toimintaan 50 % suuri, 60 % keski-suuri tai 70 % pieni yritys (kts. PK-yritysten määrittely luvussa 5.4.2)
 - tutkimus ja kehityshankkeisiin myönnettävä tuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 25)
 - koulutustuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 31)
- Neuvontapalveluihin tarkoitettu tuki taloudelliseen toimintaan 100 % (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus artiklat 22 ja 48), kts. erityisehdot hakuohjeen osiosta 5.5.1
- Tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin metsätalouseläällä tarkoitettu tuki taloudelliseen toimintaan 100 % (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus artikla 47)
- Muuhun kuin taloudelliseen toimintaan 90 %
- Suomen metsäkeskuksen osalta 100 %

TEEMA 5

Selvitykset

Turvepeltojen käytön tiekartta

Kestävyyden eri osa-alueiden näkökulmasta turvepeltojen käyttöön liittyy paljon odotuksia. Turvepeltoilla on suuri potentiaali toteuttaa maatalous- ja maankäyttösektorille asetettuja kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteita. Turvepeltojen käytöllä on lisäksi vaikutusta maatalouden vesistökuormitukseen sekä luonnon monimuotoisuuteen. Samalla ne ovat tärkeä osa ruuantuotantoa erityisesti nautakarjavaltaisilla alueilla. Hallitusohjelman mukaisesti päästövähennystoimet tulee toteuttaa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana. Muuttuvaa maankäyttöä on syytä tarkastella useiden yhteiskunnallisten tavoitteiden näkökulmista mahdollisimman ennakoivan ja tarkoituksenmukaisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Turvepellot sijaitsevat usein alueilla, joille on keskittynyt paljon maataloutta, ja jotka ovat huoltovarmuuden näkökulmasta merkittäviä. Ruuantuotannon näkökulmasta on hyvä huomata, että turvemaa eroaa viljelyominaisuuksiltaan kivennäismaasta. Se tarvitsee vähemmän typpilannoitusta ja sen sadontuotokyky säilyy myös kuivalla kasvukaudella. Tämä on merkittävää myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta, kun äärisäämiöt lisääntyvät ilmastonmuutoksen seurauksena.

Maankäytön muoto ja viljelykäytännöt vaikuttavat kasvihuonekaasupäästöihin, vesistökuormitukseen ja luonnon monimuotoisuuteen. Turvepellot ovat merkittävin maatalouden kasvihuonekaasupäästölähde. Ne sisältävät paljon hiiltä, joka vapautuu turpeen hajotessa. Turvemaiden osuus koko peltoalasta on noin 11 %, mutta maatalouden kasvihuonekaasupäästöistä noin 60 % tulee turvemailta. Maataloudesta

johtuva matala pohjaveden pinta, muokkaus, lannoitus, kalkitus ja kivennäismaan lisäys kiihdyttävät eloperäisen maan hajotusprosessia ja sen seurauksena hiilidioksidin tuotantoa. Maataloudesta johtuvaa hiilen vapautumista voidaan vähentää viljelykäytänteitä muuttamalla.

Tutkimusten mukaan merkittävimmät, nopeimmat ja suhteellisesti pienen toteutuspinna- alan vaativat päästövähennykset saataisiin muuttamalla turvepeltojen viljelykäytäntöjä. Turvepeltojen päästöt vaihtelevat eri pellonkäyttömuodon ja vedenpinnan tason johdosta. Päästöjä voidaan vähentää niin tuottavilla kuin tuottamattomillakin pelloilla. Turvemaiden päästöjä voidaan vähentää monilla toimenpiteillä, kuten pohjaveden pinnan tasoa säätelemällä, viljelemällä monivuotisia kasveja jne. Turvemaita on käsiteltävä paikkakohtaisesti. Meneillään on paljon tutkimusta, jossa tarkennetaan eri maalajeja olevien peltojen tietoa. Tavoitteena on tuottaa kustannustehokkaasti ja luotettavasti peltolohkokohtainen tieto turvemaiden sijainnista ja paksuudesta vuoteen 2025 mennessä. Jatkotutkimuksessa myös ravinnepitoisuus on tärkeää saada liitettyä turvelohkojen tunnistetietoihin soveltuvan jatkokäyttömuodon valitsemisen helpottamiseksi.

Turvepeltoihin ja uuden pellon raivaamiseen ja käyttöön kohdistuu monia, keskenään samansuuntaisia tai osin ristikkäisiä tavoitteita ja toimia. Poliitiikkaohjauksen ohella yksityisen sektorin ja kuluttajien toiminnan nähdään olevan merkittävässä roolissa turvepeltojen käytön ohjaamisessa. Yhteiskunnalliset muutokset ja kannustinvaikutukset voivat aiheuttaa tarpeita nykyisten turvepeltojen käytölle tai käytön muutoksen lopputulokselle.

Jo käytössä oleva politiikkaohjaus:

- Kansalliset toimet: esim. joutoalueiden metsitystuki (käytöstä poistuneet pellot, turvetuotannosta poistuneet alueet)
- CAP turvemaatoimet ja tavoitteet
- CAP muut tavoitteet

Ennakoitu tai tulossa oleva politiikkaohjaus:

- EU:n biodiversiteettistrategia ja luonnon tilan parantamista koskeva asetus (ennallistamisasetus)
- EU:n lainsäädäntöehdotus metsäkatoa aiheuttavien tuotteiden poistamiseksi EU:n markkinoilta
- EU:n maaperän terveyttä koskeva lainsäädäntöesitys (2023)
- Metsitystuki (heikkotuottoiset pellot)
- Maankäytön muutosmaksu
- Vapaaehtoiset hiilimarkkinat
- Turvepeltojen kosteikko-ohjelma ja kosteikkoviljelyn edistäminen
- Muut kansallisen (ilmasto- ja energiapolitiikan) tavoitteet (ilmastolaki, maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma, ilmasto- ja energiastrategia)

Turvepeltoetikarttaa ohjaava tavoitetila:

Turvepeltojen käyttö on muuttunut kokonaiskestävällä tavalla vuoteen 2040 mennessä. Sektori on pystynyt vastaamaan ennallistamisasetuksen ja muun lainsäädännön vaatimuksiin sekä yhteiskunnan odotuksiin. Turvepeltojen raivaus on loppunut. Tarjolla on välineitä, jotka auttavat sopeutumaan muutuneeseen toimintaympäristöön.

Selvityksen tavoitteena on muodostaa kokonaiskäsitys turvepeltojen käyttöä ohjaavien keskeisten ilmasto-, energia-, bio- ja kiertotalous-, ympäristö- ja ruokapoliittisten tiekarttojen, ohjelmien, strategioiden sekä lainsäädännön vaikutuksista. Tavoitteena on muodostaa kuvaus toimenpiteistä, toimenpiteiden ajoittumisesta ja niiden kustannuksista, joilla toivottu tavoitetila saavutetaan kaikkien osapuolten kannalta oikeudenmukaisesti. Lisäksi tunnistetaan, voidaanko muuttuvalla maankäytöllä saavuttaa synergiaetuja esim. energiantuotannon tai tulvasuojelun näkökulmista.

Turvepeltojen käytön tiekartan valmistelu toteutetaan selvityksenä. Selvityksen toteuttaja määrittelee tiekartan valmistelumallin ja mallin toteuttamiseen tarvittavan resursoinnin yhdessä tilaajan kanssa. Tiekartan valmistelun tueksi asetetaan seurantaryhmä, johon kutsutaan myös ministeriöiden, elinkeinon sekä tutkimuksen edustajat.

Selvitys puun käytön mahdollisuuksista kevyenliikenteen, retkeily- ja ulkoilureittien sekä liikunta- ja matkailukohteiden siltaratkaisuisa

Kevyenliikenteen, retkeily- ja ulkoilureittien sekä liikunta- ja matkailukohteiden siltaratkaisuja koskevassa selvityksessä tulee kartoittaa em. siltoja tietyillä, määritellyillä alueilla, kuten tietyissä maakunnissa. Puunkäytön kasvun mahdollisuuksia edellä mainituissa siltaratkaisuisa tulee arvioida kartoitustyön tulosten kautta ja samalla käynnistää puunkäytön edistämiseen liittyviä kehittämistoimenpiteitä esim. uusien tyyppiratkaisujen syntymiseksi. Hankkeessa tulee selvittää mahdollisuudet luoda sähköinen, ajan tasalla olevan kunto- ja ominaisuustiedot sisältävä tietojärjestelmä kevyen liikenteen, virkistyskäyttö- ja retkeily- ja ulkoilureittien sekä liikunta- ja matkailukohteiden siltaratkaisujen osalta. Hankkeessa tulee hyödyntää Yksityisteiden puuinfra -hankkeessa vuosina 2021-2022 kehitettyä toimintamallia mm. silta-tietojen keräämiseen, jalostamiseen ja jakamiseen liittyen. Hankkeen kohderyhmänä ja mukana hankkeen toteuttamisessa hanketta tulee olla muun muassa kuntia, kaupunkeja, retkeilyreittien ylläpitäjiä sekä siltoja suunnittelevia ja rakentavia yrityksiä. Hankkeeseen tulee sisällyttää osio, jonka tavoitteena on myös lisätä asiaan liittyvää osaamista. Hankkeen valmistelun tueksi asetetaan ohjausryhmä.

Aiheesta rahoitetaan yksi hanke enintään noin 100 000 eurolla.

Tukitasot teemassa 5

- Valtion virastojen ja tutkimuslaitosten osalta 70 %.
- Tuki taloudelliseen toimintaan 50 % suuri, 60 % keskisuuri tai 70 % pieni yritys (ks. PK-yritysten määrittely luvussa 6.4.2)
 - tutkimus ja kehityshankkeisiin myönnettävä tuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus artikla 25)
- Muuhun kuin taloudelliseen toimintaan 90 %
- Suomen metsäkeskuksen osalta 100 %

5. Yleinen hakuohje

5.1 Taustalla oleva lainsäädäntö

Määrärahan käytön oikeudellinen perusta määritetään valtioneuvoston asetuksessa vuosina 2020–2025 maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin myönnettävästä avustuksesta ja tähän tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta (5/2021). Asetuksessa säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä avustusta tai osoitettaessa rahoitusta maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteitä tukevien hankkeiden toteuttamiseen. Maa- ja metsätalousministeriö voi käyttää määrärahaa valtionavustuksiin ja julkisiin hankintoihin sekä osoittaa määrärahaa valtion virastolle tai laitokselle. Valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Julkisten hankintojen osalta noudatetaan Lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016).

Katso myös:

[Valtioneuvoston asetus vuosina 2020–2025 maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin myönnettävästä avustuksesta ja tähän käyttöön osoitetusta määrärahasta 5/2021](#)

[Valtionavustuslaki 688/2001](#)

[Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016](#)

5.2 Yleiset edellytykset rahoittamiselle

Valittaville hankkeille tehdään valtionavustuslain mukainen avustuspäätös ja konsortiossa mukana oleville valtion laitoksille rahoituspäätös. Tukea voi saada taloudelliseen sekä muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Taloudellisella toiminnalla tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jossa tavaroita ja palveluja tarjotaan markkinoilla.

Valtionavustuksen myöntäminen ja määrärahan osoittaminen perustuvat kokonaisharkintaan ja arviointiin toiminnan tai hankkeen odotetusta vaikuttavuudesta määrärahan käytön tavoitteisiin pääsemiseksi sekä tuettavan hankkeen kustannustehokkuuteen, laatuun ja toteuttamiskelpoisuuteen. Lisäksi edellyksenä on, että toimintaa tai hanketta koskevasta suunnitelmasta ilmenevät:

- a. toiminnan tai hankkeen vaikutus maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sekä hankkeen taloudellinen ja muu yhteiskunnallinen merkitys;
- b. toimintaan tai hankkeeseen osallistuvien henkilöiden asiantuntemus ja muu hankkeen toteutuksen organisointi; sekä
- c. suunnitelma toiminnan tai hankkeen tulosten viemisestä käytäntöön.

Määrärahan käyttötarkoitusta toteuttavilla henkilöillä tulee olla rahoitettavaan hankkeeseen tai toimintaan liittyvää asiantuntemusta ja kokemusta.

Myönnettävä rahoitus ei saa olla päällekkäistä muun julkisen rahoituksen kanssa. Hakijan tulee ilmoittaa hakemuksessa kaikki hankkeeseen suunnitellut rahoituslähteet.

5.3 Edellytykset hakijalle

Määrärahaa voivat hakea julkis- tai yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt, kuten esimerkiksi kehittämissyhteisöt, ammattikorkeakoulut, kunnat, maakuntien liitot, Metsähallitus, neuvontajärjestöt, toisen asteen oppilaitokset, paliskunnat, seurakunnat, Suomen metsäkeskus, tutkimuslaitokset, valtion virastot, yliopistot, yhdistykset ja yritykset. Tukitasot ja tuen myöntämisen ehdot vaihtelevat hakijoittain. Hakijoiden on mahdollista tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa ja muodostaa hankekonsortioita.

5.4 Minkälaiseen toimintaan avustusta voi hakea?

Avustusta voidaan myöntää sekä taloudelliseen toimintaan (valtioneuvosto) että muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Hakijan organisaatiomuoto ei suoraan määrittele sitä, onko kyseessä valtioneuvosto vai tuki taloudelliseen toimintaan vaan toiminnan luonne.

Hakijoiden tulee esittää hankesuunnitelma sekä hankkeen kokonaisbudjetti ja rahoitus. Hyväksyttävät kustannukset taloudelliseen toimintaan määritellään jäljempänä. Muuhun kuin taloudelliseen toimintaan sovelletaan maa- ja metsätalousministeriön [erityisavustuksia koskevia ohjeita](#).

Tukiehdot taloudelliseen toimintaan määräytyvät EU:n yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti. Kussakin teemassa on merkitty erikseen, mitä artiklaa sovelletaan. (VALTIONTUKI)

- [Linkki yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen.](#)
- [Linkki maatalouden ryhmäpoikkeusasetukseen.](#)

Muuhun kuin taloudelliseen toimintaan myönnettävässä tuessa sekä valtion tutkimuslaitosten ja virastojen osalta sovelletaan maa- ja metsätalousministeriön erityisavustusten ehtoja.

Tiedot yrityksille myönnettävästä tuesta ja maksuista maa- ja metsätalousministeriö tallettaa yritystukiin yhteiseen tietovarantoon.

5.4.1 Yrityksille myönnettävään valtioneuvostotukeen liittyvät erityisehdot

Tukea ei voida myöntää yrityksille, jotka ovat yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdan mukaisesti taloudellisissa vaikeuksissa. Hakijan tulee vakuuttaa hakemuksessaan, ettei se ole vaikeuksissa oleva yritys. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriölle tulee antaa mahdollisuus tarkastaa asia yrityksen tilinpäätösasiakirjojen perusteella. Rahoitusta ei makseta yritykselle, jolle on annettu sellaiseen komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että rahoituksen saaja ei ole Euroopan Unionin tai YK:n asettamien taloudellisten pakotteiden kohteena.

5.4.2 Määritelmät

Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä eli pk-yrityksillä tarkoitetaan yrityksiä, jotka täyttävät yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen liitteen I mukaiset perusteet. Yrityksen koon määrittelyyn vaikuttavat henkilöstömäärä, vuotuinen liikevaihto, tilikauden taseen loppusumma, sekä yrityksen riippumattomuus. Oheinen käyttöopas auttaa yrityksen koon määrittelyssä:

- [Euroopan komission PK-yritysten määrittelyyn tarkoitettu käyttöopas.](#)

Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiolla tarkoitetaan sellaista yhteisöä (kuten korkeakoulut tai tutkimuslaitokset, teknologiansiirtoelimet, innovaatioiden välittäjät, tutkimussuuntautuneet fyysiset tai virtuaaliset yhteistyöyhteisöt) sen oikeusasemasta (julkis- tai yksityisoikeudellinen) tai rahoitustavasta riippumatta, jonka päätavoitteena on harjoittaa riippumattomasti perustutkimusta, teollista tutkimusta tai kokeellista kehittämistä tai levittää tällaisen toiminnan tuloksia koulutuksen, julkaisujen tai tiedonsiirron kautta. Kun tällainen yhteisö harjoittaa myös taloudellista toimintaa, tällaisen taloudellisen toiminnan rahoituksesta, kustannuksista ja tuloista on pidettävä erillistä kirjanpitoa. Tällaisessa yhteisössä ratkaisevaa vaikutusvaltaa esimerkiksi osakkaana tai jäsenenä käyttävillä yrityksillä ei saa olla etuoikeutta sen saavuttamiin tuloksiin.

Yhteistyöhankkeet:

Taloudellista toimintaa harjoittava yritys voi osallistua konsortiohankkeeseen hakematta rahoitusta seuraavien ehtojen mukaisesti, jolloin sitä ei katsota epäsuoraksi valtiontueksi kyseiselle yritykselle. Mikäli yritys hakee tukea toimintaan, katso kohta Valtiontuki taloudelliseen toimintaan.

Määrärahaa saa käyttää riippumattoman tutkimus- ja kehittämistoiminnan harjoittamiseen tiedon lisäämiseksi ja ymmärryksen parantamiseksi yhteistyöhön perustuva tutkimus- ja kehittämistoiminta mukaan luettuna. Edellytyksenä on, että toiminta järjestetään tutkimus- sekä kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävän valtiontuen puitteista annetun komission tiedonannon (EUVL 2014/C 198/01) 2.2.2 luvun mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa hankkeita, jotka toteutetaan tutkimuslaitoksen ja muiden toimijoiden yhteishankkeina eli **todellisena yhteistyönä**. Kyseisessä tiedonannossa määritellään ne edellytykset, joiden täyttyessä yhteistyöhön osallistuvien yritysten ei katsota saavan valtiontukea. Valtiontuen kriteerejä ovat muun muassa taloudellinen toiminta ja etuus julkisista varoista. Kun yhteistyö järjestetään tiedonannon 2.2.2 luvun mukaisesti, toiminta on luonteeltaan taloudellista toimintaa, mutta kyseessä ei ole etuus. Näin ollen yhteistyön osalta ei tarvitse selvittää valtiontuen oikeusperustaa.

Hankkeen toteutuksen katsotaan olevan todellista yhteistyötä, jos vähintään kaksi riippumatonta osapuolta pyrkii yhteiseen tavoitteeseen työnjaon perusteella ja määrittelee yhdessä hankkeen laajuuden, osallistuu sen suunnitteluun ja toteuttamiseen ja jakaa sen taloudelliset, tekniset, tieteelliset ja muut riskit sekä sen tulokset.

Yksi tai useampi osapuoli voi kattaa hankkeen kaikki kustannukset ja siten vapauttaa muut osapuolet sen taloudellisista riskeistä. Yhteistyöhankkeen ehdot, erityisesti sen kustannusten, riskien ja tulosten jakamisen, tulosten levittämisen ja immateriaalioikeuksien käytön ja jakamista koskevien sääntöjen osalta, on määritettävä ennen hankkeen aloittamista. Yhteistyön ehdot tulee määritellä hankkeen toteutuksen konsortiosopimuksessa.

Jos yritykset ja tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit toteuttavat hankkeen yhdessä, Euroopan komissio katsoo, että osallistuville yrityksille ei myönnetä epäsuoraa valtiontukea kyseisten yhteisöjen kautta yhteistoimintaan sovellettavien edullisten ehtojen muodossa, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a. osallistuvat yritykset vastaavat hankkeen kaikista kustannuksista; tai
- b. yhteistyön tuloksia, jotka eivät johda immateriaalioikeuksiin, voidaan levittää laajasti ja kaikki tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien toiminnasta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet kohdennetaan kyseisille yhteisöille; tai
- c. hankkeesta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet ja niihin liittyvät käyttöoikeudet jaetaan yhteistyökumppaneiden kesken tavalla, joka vastaa niiden työ määrää, panoksia ja etuja; tai
- d. tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit saavat markkinahintaa vastaavan korvauksen niiden toiminnasta syntyvistä ja osallistuville yrityksille myönnettävistä immateriaalioikeuksista tai immateriaalioikeuksista, joihin osallistuvat yritykset saavat käyttöoikeudet. Tästä korvauksesta voidaan vähentää sen mahdollisen rahallisen ja muun osuuden absoluuttinen arvo, jonka hankkeeseen osallistuvat yritykset antavat niitä kustannuksia varten, jotka aiheutuvat immateriaalioikeuksiin johtaneesta tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien toiminnasta.

5.5 Avustuksen myöntäminen ja hyväksyttävät kustannukset

Avustus myönnetään hakemuksen perusteella. Hyväksyttävät kustannukset määritellään tukimuodotain. Hakuteeman alkuun on listattu kyseisen teeman tukimuodot. Valtion virastojen ja tutkimuslaitosten ollessa hakijoina joko itsenäisesti tai osana konsortiota, osoitetaan rahoitus erikseen valtion määrärahasiirtona. Konsortion jäsenille tehdään omat erilliset avustus- tai rahoituspäätökset. Maa- ja metsätalousministeriön maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuudesta rahoitettaviin kehittämiss-hankkeisiin osoittama rahoitusosuus on harkinnanvaraista. Rahoituspäätöksessä kerrotaan ministeriön rahoituksen määrä prosentteina hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

Jos hakijana toimii yritys tai jos konsortion osana on yritys, lue seuraava osio:

5.5.1 Valtiontuki taloudelliseen toimintaan

Avustusta voidaan myöntää taloudelliseen toimintaan (valtiontuki), silloin kun avustus on Euroopan unionin valtiontukisääntöjen mukainen.

Hankehaussa valtionavustusta voidaan myöntää seuraaviin tukimuotoihin:

1. tutkimus- ja kehittämishankkeet,
2. koulutustuki,
3. tuki neuvontapalveluihin
4. tuki tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin metsätalouselialla tai
5. tuki metsätalouden neuvontapalveluihin.

Hyväksyttävät kustannukset tukimuodoittain on esitelty alla.

1. Tutkimus- ja kehittämishankkeet (yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 25 artikla):

- a. henkilöstökustannukset:** tutkijat, teknikot ja muu tutkimustoimintaa avustava henkilöstö siltä osin kuin henkilöstö toimii hankkeen parissa;
- b. välineiden ja laitteiden kustannukset** siltä osin kuin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa. Jos tällaisia välineitä ja laitteita ei käytetä hankkeen tarpeisiin koko niiden käyttöikä, tukikelpoisiksi katsotaan ainoastaan poistokustannukset, jotka vastaavat hankkeen kestoa laskettuna yleisesti hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden mukaan;
- c. rakennusten ja maa-alueiden kustannukset** siltä osin kuin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa. Rakennusten osalta tukikelpoisiksi katsotaan ainoastaan poistokustannukset, jotka vastaavat hankkeen kestoa laskettuna yleisesti hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden mukaan. Maa-alueiden osalta tukikelpoisiksi katsotaan liiketaloudellisiin ehdoin toteutetun luovutuksen kustannukset tai toteutuneet pääomakustannukset;
- d. ulkopuolisista lähteistä** markkinaehdoin ostetun tai käyttöluvalla hankitun sopimukseen perustuvan tutkimuksen, tietämyksen ja patenttien kustannukset sekä konsultoinnin ja vastaavien palveluiden kustannukset, kun niitä on käytetty yksinomaan hanketta varten;
- e. muut yleiskustannukset ja toimintakustannukset**, mukaan lukien suoraan hankkeesta aiheutuvat materiaalien, tarvikkeiden ja vastaavien tuotteiden kustannukset.

2. Koulutustuki (yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 31 artikla):

- a. kouluttajista aiheutuvat henkilöstökustannukset, ainoastaan niiden tuntien osalta, joiden aikana kouluttajat osallistuvat koulutukseen;
- b. kouluttajien ja koulutettavien toimintakustannukset, jotka liittyvät suoraan koulutushankkeeseen, kuten matkakulut, hankkeeseen suoraan liittyvät materiaali- ja tarvikekulut, poistot työkaluista ja laitteista siinä laajuudessa kuin niitä käytetään yksinomaan koulutushankkeessa. Majoituskulut eivät ole tukikelpoisia lukuun ottamatta välttämättömiä vähimmäiskuluja, jotka aiheutuvat sellaisten koulutettavien majoituksesta, jotka ovat alentuneesti työkykyisiä työntekijöitä;
- c. koulutushankkeeseen liittyvien neuvontapalveluiden kustannukset;
- d. koulutettavista aiheutuvat henkilöstökustannukset ja yleiset välilliset kustannukset (hallintokustannukset, vuokra, yleiskustannukset) niiden tuntien osalta, joiden aikana koulutettavat osallistuvat koulutukseen.

3. Tuki neuvontapalveluihin (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus 22 artikla):

Tuki myönnetään tuetun palvelun muodossa. Neuvontapalvelun tarjoajan tulee olla puolueeton ja vailla eturistiriitoja. Tuen määrä saa olla enintään 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, enintään 25 000 euroon saakka kolmen vuoden jaksolla, kun kyseessä on neuvonta, jota palveluntarjoaja antaa yksittäiselle maatalouden alkutuotannossa toimivalle edunsaajalle. Tuen määrä saa olla enintään 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, enintään 200 000 euroon saakka kolmen vuoden jaksolla, kun kyseessä on neuvonta, jota palveluntarjoaja antaa yksittäiselle maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen alan edunsaajalle.

Neuvonta voi kattaa myös maatalan taloudelliseen suorituskyykyyn ja ympäristön suojelun tasoon, mukaan lukien kilpailukykyyn liittyviä näkökohtia. Tässä haussa siihen voi sisältyä neuvontaa liittyen luonnonmukaiseen maatalouteen, luonnon monimuotoisuuden lisääntymiseen tai tuloksellisuuden parantamiseen luonnon monimuotoisuuden suhteen. Tällaisia neuvonnasta aiheutuneita kustannuksia ei lasketa mukaan edellä esitettyihin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen artiklan 22 mukaisiin tuen enimmäisrajoihin.

4. Tuki tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin metsätalouselalla (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus 47 artikla):

- a. tietämyksenvaihtoa tai tiedotusta koskevan toimen järjestämisestä ja toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset;
- b. jos kyseessä ovat investointeihin liittyvät esittelyhankkeet:
 - i. kiinteän omaisuuden rakentaminen, hankkiminen, leasingvuokraus mukaan luettuna, tai kunnostaminen; ostettu maa on tukikelpoista ainoastaan, jos määrä on enintään 10 prosenttia kyseisen toimen muista tukikelpoisista kokonaismenoista, lukuun ottamatta maan hankintaa, jos tuki myönnetään YMP:n strategiasuunnitelman puitteissa;
 - ii. koneiden ja laitteiden hankkiminen tai ostoleasing enintään omaisuuserän markkina-arvoon asti;
 - iii. i ja ii alakohdassa tarkoitettuihin menoihin liittyvät yleiskulut, kuten arkkitehtien, insinöörien ja konsulttien palkkiot, ekologista ja taloudellista kestävyttä koskevaan neuvontaan liittyvät palkkiot, mukaan lukien toteutettavuustutkimukset; toteutettavuustutkimusten kustannukset säilyvät tukikelpoisina silloinkin, kun niiden tulosten perusteella i ja ii alakohdassa tarkoitettuja menoja ei aiheudu;
 - iv. tietokoneohjelmistojen, pilvipalveluratkaisujen ja vastaavien ratkaisujen hankkiminen, kehittäminen tai käyttömaksut sekä patenttien, käyttöilupien, tekijänoikeuksien ja tavaramerkkien hankkiminen;
- c. osallistujien matka- ja majoituskulut sekä päivärahat. Käyttöpääomaa ei pidetä tukikelpoisena kustannuksena.

5. Tuki metsätalouselalan neuvontapalveluihin (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus 48 artikla)

Tuki myönnetään tuetun palvelun muodossa. Neuvontapalvelun tarjoajan tulee olla puolueeton ja vailla eturistiriitoja.

Tuki saa olla enintään 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista ja enintään 200 000 euroa yritystä kohden kolmen vuoden aikana.

Mikäli hakijana tai konsortion jäsenenä on toimija, joka ei harjoita taloudellista toimintaa (esimerkiksi tutkimuslaitos, yleishyödyllinen yhdistys, kunta, maakuntien liitto tai valtion virasto) lue seuraava osio:

5.5.2 Valtionavustus muuhun kuin taloudelliseen toimintaan

Valtionavustusta voidaan myöntää muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Esimerkiksi kunnan tai maakunnan lakisääteiseen tehtävään tai muuhun tehtävään tai Suomen metsäkeskuksen julkiseen hallinto-tehtävään liittyvään hankkeeseen tai toimintaan.

Avustusten hyväksyttäviin kustannuksiin sovelletaan maa- ja metsätalousministeriön yleis- ja erityisavustuksia koskevia ohjeita, jotka löytyvät [maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilta](#).

Valtion virastoihin tai tutkimuslaitoksiin sovelletaan samoja hyväksyttäviä kustannuksia kuin avustuksiin, mutta rahoitus myönnetään valtion sisäisenä määrärahasiirtona ei avustuksena.

5.5.3 Hakemusten julkisuus ja tietosuojat

Hakemus liitteineen on lähtökohtaisesti julkinen asiakirja. Julkisuus perustuu lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Hakijan tulee eritellä mahdolliset salassa pidettävät osiot ja yksilöidä niiden salausperuste. Maa- ja metsätalousministeriön toiminnassa noudatetaan tietosuojalainsäädäntöä. Ministeriön sähköisen hakujärjestelmän henkilörekisteriä koskeva tietosuojaseloste sekä Hiilestä kiinni-hankkeiden tietosuojaseloste löytyvät täältä:

- [Hakujärjestelmän henkilörekisteriä koskeva tietosuojaseloste](#)
- [Hiilestä kiinni -tietosuojaseloste](#)

5.6 Hakemusten arviointi

Hankkeiden tulee toteuttaa [maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman](#) tavoitteita, tukea suunnitelman toimenpiteiden toimeenpanoa ja jalkauttamista päästöjen vähentämiseksi, hiilinielujen ja -varastojen vahvistamiseksi sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi maankäyttösektorilla sekä olla linjassa [valtioneuvoston asetuksen 5/2021](#) kanssa (3§ ja 6§).

Valtionavustuksen myöntäminen ja määrärahan osoittaminen perustuvat kokonaisharkintaan ja arviointiin toiminnan tai hankkeen odotetusta vaikuttavuudesta määrärahan käytön tavoitteisiin pääsemiseksi sekä tuettavan hankkeen kustannustehokkuuteen, laatuun ja toteuttamiskelpoisuuteen (VNA 5/2021, 5§). Arvioinnissa käytetään alla olevia kriteerejä ja numeerinen arvio annetaan välillä 1–5, jossa 5 on paras arvosana. Kohdasta 1, hanke voi myös saada arvosanan 0, tällöin hanketta ei enää arvioida muiden kriteerien osalta ja se jää rahoittamatta. Määrärahan käyttötarkoitusta toteuttavilla henkilöillä tulee olla rahoitettavaan toimintaan tai hankkeeseen liittyvää asiantuntemusta ja kokemusta.

1. Vaikuttavuus suhteessa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteisiin ja Suomen hiilineutraaliustavoitteeseen (arviointiasteikko 0–5)

Arvosanaa annettaessa otetaan huomioon kuinka hanke edistää maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteiden toteuttamista ja toimenpiteiden jalkautumista ja kuinka se toteuttaa määrärahan käytön tavoitteita (VNA 5/2021, 3§) eli i) ylläpitää ja vahvistaa maankäyttösektorin hiilinieluja ja -varastoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, ii) vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä maankäyttösektorilla, iii) edistää maa- ja metsätalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen sekä/tai iv) tuottaa tietoa ilmastotoimien tueksi ja edistää kyseisen tiedon käyttöä. Tiedon jalkautushankkeiden osalta huomioidaan myös, kuinka hanke edistää Hiilestä kiinni -kokonaisuudessa tuotetun tiedon jalkauttamista. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. siihen, miten selkeästi ja seurattavasti hankkeen vaikutukset ja vaikuttavuus on esitetty. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö kannustaa hankkeisiin, joissa vahvistetaan samanaikaisesti ilmastonmuutoksen hillinnän sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteiden toteuttamista ja tiedon jalkauttamista. **Mikäli hanke saa vaikuttavuusarvioinnissa nollan, ei hanketta arvioida enää muiden kriteerien osalta.**

2. Hankkeen kustannustehokkuus, laatu ja toteuttamiskelpoisuus (arviointiasteikko 1-5)

Hankkeen toteuttamiskelpoisuutta ja laatua arvioitaessa kiinnitetään huomiota mm. hankkeen tavoitteiden selkeyteen sekä siihen, päästäänkö hankesuunnitelmalla asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi huomioidaan ovatko valitut menetelmät ja lähestymistavat vakuuttavia ja tehokkaita, hankesuunnitelma ja budjetti realistisia, tuottaako hanke tulokset kustannustehokkaasti, ja miten tehokkaita ja soveltuvia suunnitellut toimenpiteet ovat vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

3. Hakijan asiantuntemus ja perehtyminen aihepiiriin (arviointiasteikko 1-5)

Määrärahan käyttötarkoitusta toteuttavilla henkilöillä tulee olla rahoitettavaan toimintaan tai hankkeeseen liittyvää asiantuntemusta ja kokemusta. Arvosanaa annettaessa huomioidaan hankkeeseen osallistuvien organisaatioiden ja hakemuksessa nimettyjen henkilöiden asiantuntemus ja perehtyminen aihepiiriin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. siihen, onko hakijalla tarvittava kyvykyys ja kompetenssi suunnitellun hankkeen toteuttamiseen, johtamiseen sekä vuorovaikutuksen toteuttamiseen.

4. Hankkeen toteutuksen organisointi (arviointiasteikko 1-5)

Arvosanaa annettaessa huomioidaan hanketta toteuttavien tahojen rooli maankäyttösektorilla. Tässä haussa hakijoiksi toivotaan erityisesti tahoja, jotka toimivat jo läheisesti maankäyttösektorin toimijoiden kanssa yhteistyössä ja pystyvät jalkauttamaan hankkeiden tuloksia tehokkaasti valitulle kohderyhmälle. Konsortioiden osalta huomiota kiinnitetään konsortion tarkoituksenmukaisuuteen, monipuolisuuteen ja toimivuuteen. Arvioinnissa huomiota kiinnitetään myös mm. siihen, onko partnereiden osaaminen toisiaan täydentävää, onko konsortion kaikilla osallistujilla selkeä rooli ja tarvittavat resurssit toteuttaa vastualueensa ja ovatko hankkeen hallinta, organisaatio ja johtaminen tarkoituksenmukaisia. Lisäksi huomioidaan, onko keskeiset toimijat otettu mukaan hankkeen valmisteluun ja toteuttamiseen, ja kuinka soveltuvia yhteistyömuodot ovat.

5. Hankkeen tulosten käyttökelpoisuus, monistettavuus ja laajennettavuus (arviointiasteikko 1-5)

Arvosanaa annettaessa kiinnitetään huomiota siihen, kuinka sovellettavia hankkeen tulokset ja ratkaisut ovat päätöksenteossa ja käytännön toimintaympäristössä. Arvioinnissa huomioidaan mm. viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelman laatu ja soveltuvuus hankkeen kohderyhmälle. Lisäksi huomioidaan hankkeen tavoiteltu kohderyhmä ja se, kuinka hankkeen tulokset ovat myöhemmin skaalattavissa laajemmalle kohderyhmälle.

6. Hankkeen sijoittuminen vaikuttavuuspolulle (liite 2) (arviointiasteikko 1-5)

Hakuun toivotaan ensisijaisesti hankkeita, jotka sijoittuvat vaikuttavuuspolun loppupäähän. Jos hanke sijoittuu kohtaan 1 tai 2 (valmistautumisvaihe), se saa arvosanan 1. Sijoittumalla kohtaan 3 tai 4 (kiihdytysvaihe), se saa arvosanan 2. Sijoittumalla kohtaan 5 (etenemisvaihe), se saa arvosanan 3. Sijoittumalla kohtaan 6 (loppukiri, epäsuora päätöksentekoon vaikuttaminen), se saa arvosanan 4 ja sijoittumalla kohtaan 7 (loppukiri, suora päätöksentekoon vaikuttaminen), se saa arvosanan 5.

7. Kestävän kehityksen periaatteiden edistäminen kestävyden eri osa-alueet huomioiden (sanallinen arvio)

Sanallinen arvio siitä, miten ja minkälaista muuta vaikuttavuutta hankkeella saadaan aikaan esimerkiksi taloudellisen toiminnan, työllisyyden ja sosiaalisen kestävyden (ml. oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys) edistämiseksi, äärimmäisiin sääilmiöihin ja ilmastomuutoksen vaikutuksiin liittyvien riskien vähentämiseksi ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi (esim. vesistövaikutukset, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen).

ARVOSANOJEN KUVAUKSET:

5 = erinomainen: hakemus täyttää kaikki arviointikriteerien vaatimukset, mahdolliset puutteet ovat vähäisiä

4 = erittäin hyvä: hakemus täyttää kriteerin vaatimukset erittäin hyvin, puutteita on vain vähän

3 = hyvä: hakemus täyttää kriteerin vaatimukset hyvin, sisältää jonkin verran puutteita

2 = tyydyttävä: hakemus täyttää jossain määrin kriteerin vaatimuksia, sisältää merkittäviä puutteita

1 = heikko: hakemus täyttää kriteerin vaatimuksia vain heikosti tai hakemuksessa on vakavia puutteita.

0 = Mikäli hanke saa vaikuttavuusarviointissa nollan, ei hanketta arvioida enää muiden kriteerien osalta.

Maa- ja metsätalousministeriö voi halutessaan pyytää hankkeista arvioita ulkopuolisilta tahoilta. Maa- ja metsätalousministeriö voi ehdottaa eri hakijoiden hankkeiden yhdistämistä tai muokkaamista. Näissä tapauksissa maa- ja metsätalousministeriö on hakijaan erikseen yhteydessä. Maa- ja metsätalousministeriö huomioi hankevalinnoissaan päällekkäisyydet ja synergiahyödyt jo käynnissä olevien hankkeiden kanssa ja pidättää itsellään oikeuden olla rahoittamatta yhtään hanketta. Maa- ja metsätalousministeriö pidättää oikeuden myöntää rahoitusta vähemmän kuin on haettu.

HANKESUUNNITELMA

Hankesuunnitelmassa tulee huomioida maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet sekä osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan kokonaisuudesta tehdyn selvityksen sisältö soveltuvilta osin. Lisäksi edellytyksenä on, että toimintaa tai hanketta koskevasta suunnitelmasta ilmenevät:

- a. toiminnan tai hankkeen vaikutus maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sekä hankkeen taloudellinen ja muu yhteiskunnallinen merkitys;
- b. toimintaan tai hankkeeseen osallistuvien henkilöiden asiantuntemus ja muu hankkeen toteutuksen organisointi; sekä
- c. suunnitelma toiminnan tai hankkeen tulosten viemisestä käytäntöön.

Hankesuunnitelman tulee noudattaa seuraavaa rakennetta ja sen maksimipituus on 10 A4-sivua.

Hankkeen otsikko ja toteuttajat

1. HANKKEEN VAIKUTTAVUUS JA TAVOITTEET

- Kuvaa hankkeen päätavoite ja yksityiskohtaiset tavoitteet
- Kuvaa toiminnan tai hankkeen ennakoitu tai odotettu vaikuttavuus suhteessa maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden määrärahan käytön tavoitteisiin (VNA 5/2021, 3§) ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin (kts. maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma). Millaisilla vaikutus- ja vaikuttavuusketjuilla edistetään näiden tavoitteiden saavuttamista?
- Kuvaa kuinka hanke edistää Hiilestä kiinni -kokonaisuudesta tuotetun tiedon jalkauttamista.

2. HANKKEEN TOTEUTTAMINEN

- Kuvaa hankkeen toteutuksen organisointi ja työsuunnitelma esim. mahdolliset työpaketit, aikataulu (sisältäen keskeiset virstanpylväät ja tuotokset), hankkeen johtaminen, toteutuksen seuranta ja hallinnon järjestäminen, keskeiset menetelmät ja aineistot kuten esim. ne Hiilestä kiinni -kokonaisuudessa tuotetut tiedot ja tulokset, joita hanke jalkauttaa.
- Kuvaa hankkeen viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelma esim. kuinka vuorovaikutus keskeisten toimijoiden kanssa toteutetaan ja mitä viestintäkanavia ja -keinoja käytetään.
- Kuvaile myös mitä yhteistyön muotoja hankkeen sisällä on suunniteltu käytettäväksi, jos kyseessä on konsortiohanke.
- Arvioi ja kuvaa hankkeen toteuttamiseen liittyvät riskit, jotka voivat liittyä esim. käytettäviin menetelmiin, toteutukseen ja resurssien saatavuuteen.
- Kuvaa millä mittareilla hankkeen onnistumista voidaan seurata ja arvioida.

3. HANKKEEN TOTEUTTAJAT JA HEIDÄN VASTUUALUEET

- Kuvaa hankkeeseen osallistuvien organisaatioiden asiantuntemus sekä vastuualue ja soveltuvuus hankkeen toteutukseen. Kuvaa miten hankkeeseen osallistuvien organisaatioiden välistä yhteistyötä edistetään hankkeessa.
- Kuvaa toimintaan tai hankkeeseen osallistuvien henkilöiden asiantuntemus ja soveltuvuus hankkeen toteutukseen.

4. HANKKEEN TULOKSET JA RATKAISUT

- Kuvaa odotettavissa olevat tulokset ja ratkaisut.
- Kuvaa hankkeen avulla tavoiteltavat kohderyhmät, suorat tai välilliset ilmastovaikutukset sekä niiden aikajänne. Miten vaikuttavuus saadaan aikaan hankkeen aikana ja sen jälkeen?
- Kuvaa hankkeen mahdolliset talous- ja työllisyysvaikutukset, muut sosiaaliset vaikutukset (ml. oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys), vaikutukset äärimmäisiin sääilmiöihin ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin liittyvien riskien vähentämiseksi sekä ympäristövaikutukset (ml. vesistövaikutukset, monimuotoisuusvaikutukset)
- Kuvaa ja perustelee mihin kohtaan vaikuttavuuspolulla hanke sijoittuu (kts. liite 2)

5. SUUNNITELMA TOIMINNAN TAI HANKKEEN TULOSTEN VIEMISESTÄ KÄYTÄNTÖÖN

- Kuvaa mitä vaikutuksia käytännön toimintaan hankkeesta seuraa
- Kuvaa miten hankkeen tulokset viedään käytäntöön siten, että ne integroituisivat osaksi organisaatioiden normaalia toimintaa eikä toteutus jäisi vain yksittäisen hankkeen varaan.

6. HANKKEEN KOKONAISBUDJETTI JA RAHOITUSSUUNNITELMA, SISÄLTÄEN HANKKEEN KAIKKI RAHOITUSLÄHTEET

- Kuvaa hankkeen kokonaisbudjetti, rahoitussuunnitelma ja kaikki rahoituslähteet. Budjetti tulee olla esitettynä vain hyväksyttävillä kustannuksilla ja ALV-eriteltynä toimijoittain niin, että suunnitelmasta käy ilmi, mikäli ALV jää rahoitusta hakevan toimijan lopulliseksi kustannukseksi. Lisäksi budjetista tulee käydä ilmi käytetty yleiskustannuskerroin toimijoittain.

VAIKUTTAVUUSPOLULLE SIOITTUMINEN

Hiilestä kiinni -kehittämishankkeiden arviointia varten Gaia Consulting Oy ja Pellervon taloustutkimus PTT kehittivät vaikuttavuuspolkumallin, joka kuvaa sitä, miten kaukana konkreettisen ilmastovaikutuksen toteutumisesta hankkeet ovat. Vaikuttavuuspolun taustalla on muutosteoreettinen ajatus, jonka mukaan maankäyttösektorin ilmastotavoitteiden kannalta ainakin tarkoituksenmukaista olisi, että uusi tieto suodattuu menetelmiksi, joita testataan ja pannaan toimeen ja jotka maan-/metsänomistajat (tai muut relevantit päätöksentekijät, kuten kaupungit tai valtionhallinto) omaksuvat.

Vaikuttavuuspolku on seitsenportainen. Siinä ajatellaan, että tiedon elinkaari jakautuu neljään eri päävaiheeseen, jotka ovat valmistautuminen, kiihdytys, eteneminen ja loppukiri. Nämä jakautuvat puolestaan soveltavaan tutkimukseen, selvityksiin ja kehittämistarkasteluihin, menetelmäkehitykseen, menetelmien arviointiin, kokeiluihin ja pilotointiin, epäsuoraan päätöksentekoon vaikuttamiseen sekä suoraan päätöksentekoon vaikuttamiseen. Vaikuttavuuspolku on kuvattu alla, kuvassa 1.

Kuva 1. Vaikuttavuuspolku hankkeiden vaikuttavuuden arviointiin (Gaia Consulting Oy ja Pellervon taloustutkimus PTT 2023).

Valmistautuminen		Kiihdytys		Eteneminen	Loppukiri	
1. Soveltava tutkimus ja mallintaminen	2. Selvitykset ja kehittämistarkastelut	3. Menetelmäkehitys	4. Menetelmien arviointi	5. Kokeilut ja pilotointi	6. Epäsuora päätöksentekoon vaikuttaminen	7. Suora päätöksentekoon vaikuttaminen
<p>Tavoite: Soveltaa perustutkimusta johonkin tiettyyn kohteeseen/ aiheeseen uuden tiedon tuottamiseksi, akateemisen tutkimuksen menetelmin. Tuottaa polttoainetta jatkoselvityksille.</p> <p>Tunnusmerkit: Tieteelliset julkaisut ja artikkelit</p>	<p>Tavoite: Tiettyyn kysymyksiin vastaaminen tai tiedon koostaminen. Selvitys, ei uusi tieteellinen tutkimus.</p> <p>Tunnusmerkit: Selvitysraportit, esiselvitykset, kehittämisraportit. Pääosin olemassa olevaan dataan perustuvia selvityksiä.</p>	<p>Tavoite: Tuotetaan konkreettinen mahdollinen tapa toteuttaa päästövähennyksiä/ nieluvaikutuksia/sopeutumista. Uuden menetelmän kehitys esim. tutkimustiedon pohjalta.</p> <p>Tunnusmerkit: Kehitetään uusi menetelmä, jota voidaan hyödyntää hiilestä kiinni – tavoitteiden tavoittelussa.</p>	<p>Tavoite: Menetelmien ja vastaavien vaikutusten ja toteutettavuuden arviointi.</p> <p>Tunnusmerkit: Ei kehitetä uutta menetelmää, vaan arvioidaan tai vertaillaan olemassa olevia menetelmiä ja/tai niiden vaikuttavuutta.</p>	<p>Tavoite: (Uuden menetelmän) toteutuksen suunnittelu ja testaus, mahdollisesti tiedon levittäminen ja demonstrointi.</p> <p>Tunnusmerkit: Konkreettiset pilotit, kokeilut ja demonstraatiot esim. koetiltoilla, joissa testataan uutta menetelmää.</p>	<p>Tavoite: Toteutuksen pohjustaminen: neuvontapalvelut, koulutusorganisaatiot, epäsuora viestintä</p> <p>Tunnusmerkit: Pyritään vaikuttamaan epäsuorasti esimerkiksi maan-/metsänomistajien päätöksentekoon, esim. järjestöjen ja neuvontapalvelujen kautta. Myös palveluja tuottavien org. koulutus.</p>	<p>Tavoite: Viestintä maan-/metsänomistajille ja muille päätöksentekijöille, vaikuttaminen valtionhallinnon päätöksentekoon, esim. tukipolitiikkojen valmistelu, normiohjauksen valmistelu</p> <p>Tunnusmerkit: Suora viestintä jolla päätöksentekijä tavoitetaan.</p>
<p>Vaikuttavuuden edellytykset: relevantti aihe, tulosten hyödyntäminen vaikuttavuuspolulla</p>	<p>relevantti aihe, tulosten hyödyntäminen vaikuttavuuspolulla</p>	<p>Menetelmällä todella on riittävästi haluttuja vaikutuksia, ei (negatiivisia) sivuvaikutuksia ja on kustannustehokas</p>	<p>Laajapohjainen arviointi josta parhaat menetelmät jatkoon</p>	<p>Soveltuva testaus, riittävä demonstrointi, riittävän matalan kynnyksen kokeilut (joille kopin ottajia)</p>	<p>Tavoitetaan oikeat tahot, vaikutetaan tahoihin joilla riittävä kyky vaikuttaa toimenpiteen tekijöihin (erit. maanomistajat)</p>	<p>Tavoitetaan toimenpiteen tekijät (erit. maanomistajat), vaikutetaan keinoilla jotka saavat aikaan muutoksen, muutos syntyy</p>

Kaikkia vaikuttavuuspolun kohtia tarvitaan vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Hankkeen sijainti vaikuttavuuspolulla ei siis tarkoita hankkeen paremmuutta, mutta mittaa sitä, miten kaukana varsinaisesta ilmastovaikuttavuudesta hanke on. Erityisesti vaikuttavuuspolun toimivuuden ja konkreettisen ilmastovaikuttavuuden aikaansaamiseksi kannalta on tärkeää arvioida seuraavia asioita:

- Mitä polulla olevien hankkeiden tuloksille tapahtuu ja miten ne etenevät polulla myös hankkeen päättymisen jälkeen?
- Mikä tuloksia liikuttaa polulla?
- Miten hankkeiden on suunniteltu tähtäävän polulla eteenpäin (kuka ottaa kopin hankkeen tuloksista, kuka skaalaa hankkeessa kehitettyä ratkaisua jatkossa)?

Hankkeen tulee sijoittaa itsensä vaikuttavuuspolulle ja kertoa hankesuunnitelmassa sijoittuminen asteikolla 1-7.

OHJEITA HANKKEIDEN SIOJTTAMISEEN VAIKUTTAVUUSPOLULLE:

Tutustu vaikuttavuuspolkuun ja sen eri kohtien kuvauksiin (kuva 1). Kuvassa on kunkin vaikuttavuuspolun kohdan osalta selitetty tavoite, tunnusmerkkejä ja vaikuttavuuden edellytyksiä. Seuraavassa on kuvattu tarkemmin sitä, mitä nämä tarkoittavat.

- **TAVOITE:** Tavoite tai toiminta, johon kyseisen kohdan hankkeet kohdistuvat. Tavoitetta voi kutsua myös hankkeen tyyppiä, eli minkä tyyppistä työtä hankkeessa toteutetaan (onko hanke esimerkiksi selvityksen tekemistä vai kokeiluita ja pilotointia).
- **TUNNUSMERKIT:** Tavoitteiden alla kuvassa on annettu tunnusmerkkejä, mistä kyseisen vaikuttavuuspolun kohdan tunnustaa. Esimerkiksi soveltavan tutkimuksen ja mallintamisen (kohta 1) tunnusmerkkeinä ovat usein tieteelliset julkaisut ja artikkelit, kun taas suoran päätöksentekoon vaikuttamisen (kohta 7) tunnusmerkkinä on suora viestintä, koulutus tai muu toiminta, jolla päätöksentekijä (kuten maan- tai metsänomistaja) tavoitetaan. Epäsuora päätöksentekoon vaikuttaminen viittaa palveluja maanomistajille tarjoaviin tahoihin (esim. metsänhoitoyhdistykset) vaikuttamiseen.
- **VAIKUTTAVUUDEN EDELLYTYKSET:** Kuvan alarivillä on vielä kuvailtu edellytyksiä sille, että kyseisessä vaikuttavuuspolun kohdassa olevalla hankkeella on mahdollisuudet tuottaa konkreettisia ilmasto- ja muita hyötyjä, kun sen tulokset otetaan käyttöön, eli miten hanke etenee vaikuttavuuspolulla. Kussakin hankkeessa olisi hyvä pohtia myös sitä, miten sen tuloksia viedään eteenpäin vaikuttavuuspolulla myös hankkeen toteuttamisen jälkeen, eli kuka ottaa ns. ”kopin” hankkeen tuloksista.

Yksi hanke voi myös kohdistua useampaan vaikuttavuuspolun kohtaan, mikäli siinä on esimerkiksi merkittävästi toisistaan eroavia työpaketteja. Merkitse hankesuunnitelmaan sekä hankkeen pääasiallinen sijainti vaikuttavuuspolulla, että mahdolliset muut vaikuttavuuspolun kohdat, joihin hanke myös liittyy. Lisää myös perustelut sille, miksi arvioit hankkeen (tai tietyn työpaketin) sijaitsevan kyseisessä vaikuttavuuspolun kohdassa.

Varaudu hankkeen loppuraportoinnissa kuvaamaan, miten hankkeesi onnistui näissä vaikuttavuustavoitteissa. Hyvä käytäntö on pitää vaikuttavuuspolku esillä koko hankkeen toteutusajan riittävästi.

 **Nappaa
hiilestä
kiinni**
MAANKÄYTTÖSEKTORIN
ILMASTORATKAISUT